

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)**

**ΔΕΥΤΕΡΑ 18 ΜΑΪΟΥ 2015 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Εμείς και οι αρχαίοι χώροι θέασης και ακρόασης

Οι χώροι θέασης και ακρόασης που δημιούργησε η ελληνική αρχαιότητα αποτελούν για πολλούς λόγους μίαν από τις πιο σημαντικές ομάδες μνημείων της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Πρώτα απ' όλα, γιατί οι χώροι αυτοί, ως τόποι μαζικής συγκέντρωσης, για θρησκευτικούς, πολιτικούς ή ψυχαγωγικούς σκοπούς, εκφράζουν στην αρχιτεκτονική με τον προφανέστερο τρόπο τη δημοκρατική αντίληψη για τη ζωή και την έντονη αίσθηση κοινότητας που χαρακτήρισε τον αρχαίο βίο. Τα σχετικά αρχιτεκτονικά σχήματα εκείνης της δημιουργίας (θέατρα, βουλευτήρια κλπ.) εξακολουθούν μέχρι σήμερα να εξυπηρετούν ανάλογες δραστηριότητες.

Ένας δεύτερος λόγος για την ιδιαίτερη σημασία αυτών των χώρων είναι ότι το θέαμα και ο λόγος που αναπτυσσόταν μέσα σ' αυτούς, ιδιαίτερα το ψυχαγωγικό θέαμα, με την πραγματική έννοια της ψυχαγωγίας, της αγωγής της ανθρώπινης ψυχής, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά πολιτισμικά αγαθά. Από τη γέννηση του δράματος στους χώρους λατρείας της αρχαίας Ελλάδας μέχρι και σήμερα ο λόγος και η δράση που **εκτυλίσσεται** μέσα σε θεατρικούς χώρους παράγουν πολιτισμό.

Και ένας τρίτος λόγος είναι ότι στο χώρο της Μεσογείου, και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, σώζονται σε μεγάλο αριθμό οι χώροι στους οποίους ασκήθηκε από την εποχή της διαμόρφωσής της η θεατρική δημιουργία. Οι χώροι αυτοί, περισσότερο από όσο όλα τα άλλα **κατάλοιπα** του παρελθόντος, ασκούν στη σύγχρονη κοινωνία αλλά και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, μίαν ιδιαίτερη πρόκληση επαφής του παρόντος με το παρελθόν, επειδή προσφέρονται κατ' εξοχήν για χρησιμοποίησή τους με την ίδια λειτουργία για την οποία σχεδιάστηκαν. Αυτή η επαφή του παρόντος με το παρελθόν, όχι μόνο των ειδικών αλλά και του ευρύτερου κοινού, είναι μια βασική **επιδίωξη** της σύγχρονης αρχαιολογίας, η οποία βλέπει τη δικαίωσή της στη βίωση από την κοινωνία του ιστορικού περιεχομένου και του μηνύματος ζωής των μνημείων. Αλλά και από την άλλη πλευρά, η βίωση των μνημείων και η ένταξή τους στη ζωή εξελίσσεται από τάση σε απαίτηση της σύγχρονης κοινωνίας.

Η επιδίωξη της συνάντησης της σύγχρονης δημιουργικότητας και των διαμορφωμένων από το δημιουργικό παρελθόν σχημάτων θεατρικών χώρων, που εξυπηρετεί την παραπάνω απαίτηση, θέτει, βέβαια, προβλήματα, αφού τα αρχαία θέατρα και οι άλλοι χώροι θέασης, όπως τα ωδεία, τα στάδια κλπ., είναι πλέον μνημεία, όλα με μικρότερες ή μεγαλύτερες φθορές και καταπονήσεις. Τα περισσότερα μάλιστα σώζονται αποσπασματικά, μέχρι σημείου αδυναμίας αναβίωσης και εξυπηρέτησης της κατά προορισμόν λειτουργίας τους.

Τα προβλήματα αυτά δεν πρέπει, βέβαια, με κανέναν τρόπο να οδηγούν σε αρνητική τοποθέτηση για τη σύγχρονη χρήση των κατάλληλων για τη δραστηριότητα αυτή μνημείων. Η επαφή του κοινού με τα μνημεία, και ιδιαίτερα στην περίπτωση αυτή η βίωση από το ευρύ κοινό σύγχρονων προβληματισμών και καλλιτεχνικών εκφράσεων μέσα από το ιστορικό περιβάλλον, είναι ο καλύτερος και αποτελεσματικότερος τρόπος **προσέγγισης**

και οικειώσης της πολιτισμικής μας κληρονομιάς. Αλλά είναι, *παράλληλα*, και ο δραστικότερος τρόπος δημιουργίας στην ευρύτερη κοινωνία συνείδησης εκτίμησης και προστασίας των μνημείων μας.

Η καταγραφή όλων των μνημείων αυτών –των πολύ ή λιγότερο γνωστών, των εντοπισμένων αλλά μη ερευνημένων, αλλά και εκείνων των οποίων γνωρίζουμε ακόμη την ύπαρξη μόνο από αρχαίες μαρτυρίες– με όλα τα δεδομένα τους, δηλαδή την ιστορία τους, τα χαρακτηριστικά τους, την κατάστασή τους και τις δυνατότητες χρήσης ή απλής ανάδειξής τους, θα προσφέρει ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στη συστηματικότερη διαχείριση αυτού του πλούτου.

Η όσμωση¹ αρχαιολόγων, ανθρώπων του θεάτρου, παραγόντων της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων διανοητών είναι βέβαιο ότι θα δημιουργήσει ένα πολύ καλό κλίμα για μια κοινή προσπάθεια ισορροπημένης και συνετής προσέγγισης του είδους αυτού των μνημείων.

1 όσμωση ή ώσμωση: (μτφ.) η αλληλεπίδραση.

Η καλλιέργεια, *εξάλλου*, με διάφορες εκδηλώσεις στο ευρύτερο κοινό της τάσης αυτής απέναντι στα μνημεία θα αποτελέσει ουσιαστική θετική συμβολή, αφενός, στην **ολοκληρωμένη** προστασία τους (ενεργητική προστασία και από το ευρύ κοινό) και, αφετέρου, στη δημιουργική βίωση των αρχαίων χώρων θέασης.

Β. Λαμπρινουδάκης, «Εμείς και οι αρχαίοι χώροι θέασης και ακρόασης», στον συλλογικό τόμο «*Διάζωμα*» *κίνηση πολιτών για την ανάδειξη των αρχαίων θεάτρων*,

Εκδόσεις Διάζωμα 2009 (Διασκευή).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

α. Ο συγγραφέας συσχετίζει τους αρχαίους θεατρικούς χώρους με τη δημοκρατία.

β. Ο συγγραφέας θεωρεί το αρχαίο θέατρο διασκέδαση και όχι πραγματική ψυχαγωγία.

γ. Κατά τον συγγραφέα, δεν θα πρέπει σήμερα να γίνονται θεατρικές παραστάσεις στα αρχαία θέατρα.

δ. Ο συγγραφέας δεν θα συμφωνούσε με τη διοργάνωση σύγχρονων μαθητικών αγώνων ρητορικής σε ένα αρχαίο βουλευτήριο.

ε. Κατά τον συγγραφέα, η χρήση των αρχαίων θεάτρων σε σύγχρονες εκδηλώσεις μπορεί να συμβάλει στην προστασία και ανάδειξή τους.

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τους τρόπους ανάπτυξης της έβδομης παραγράφου του κειμένου (**Η καταγραφή ... αυτού του πλούτου**) και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 4

β) Να αντικαταστήσετε τις διαρθρωτικές λέξεις-εκφράσεις με άλλες (λέξεις-εκφράσεις) που να διατηρούν τη συνοχή του κειμένου:

Πρώτα απ' όλα (στη δεύτερη παράγραφο)

παράλληλα (στην έκτη παράγραφο)
εξάλλου (στην ένατη παράγραφο).

Μονάδες 6

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

εκτυλίσσεται, κατάλοιπα, επιδίωξη, προσέγγιση, ολοκληρωμένη.

Μονάδες 5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

αναπτυσσόταν, δράση, ερευνημένων, γνωρίζουμε, ανάδειξης.

Μονάδες 5

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση της διπλής παύλας στην παρακάτω περίπτωση:

-των πολύ ... αρχαίες μαρτυρίες- (στην έβδομη παράγραφο).

Μονάδες 2

β) Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο κείμενο; Να δικαιολογήσετε την επιλογή του συγγραφέα.

Μονάδες 3

Γ1. Σε ομιλία που θα εκφωνήσετε σε ημερίδα του Δήμου σας με θέμα «Προστασία και αξιοποίηση της πολιτισμικής μας κληρονομιάς», να εκθέσετε τις απόψεις σας (500-600 λέξεις) σχετικά με:

α) τους λόγους για τους οποίους πρέπει το ευρύ κοινό να πλησιάσει και να γνωρίσει τους χώρους και τα μνημεία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς και

β) τις δραστηριότητες με τις οποίες οι πολίτες και ειδικότερα οι νέοι θα εξοικειωθούν με αυτά.

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Ο συγγραφέας πραγματεύεται την αξία των αρχαίων μνημείων και τον ορθό τρόπο προσέγγισής τους. Επισημαίνει ότι η σημασία τους διαφαίνεται από την άρρηκτη σχέση με τη δημοκρατικότητα των αρχαίων, την αυθεντική ψυχαγωγία, τον πολιτισμό και την θεατρική τέχνη. Έτσι, αναδεικνύεται η επαφή παρόντος – παρελθόντος σε πρωταρχικό αίτημα της σημερινής κοινωνίας. Το αίτημα αυτό, όμως, προσκρούει στις καταστροφές των μνημείων, οι οποίες δεν πρέπει να εμποδίσουν την επαφή του κοινού με αυτά, καθώς το εξοικειώνουν με την πολιτιστική του κληρονομιά. Για την πιο οργανωμένη, λοιπόν, αξιοποίηση και προσέγγιση αυτών των αρχαιοτήτων απαιτείται καταγραφή τους, συνεργασία εδικών, πνευματικών ταγών και τοπικής αυτοδιοίκησης. Καταλήγοντας, ο κειμενογράφος υπογραμμίζει τον καταλυτικό ρόλο των πολιτιστικών εκδηλώσεων στη διαφύλαξη και στη δημικουργική ανάδειξη των μνημείων.

- B1.** α. Σωστό
β. Λάθος
γ. Λάθος
δ. Λάθος
ε. Σωστό

B2. α) Η έβδομη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Αρχικά, εντοπίζεται η μέθοδος του αιτίου – αποτελέσματος καθώς ο συγγραφέας αναφέρει το αίτιο «Η καταγραφή όλων των μνημείων» και στη συνέχεια το αποτέλεσμα του αιτίου αυτού «θα προσφέρει ένα... πλούτου». Επιπλέον, χρησιμοποιεί τη μέθοδο των παραδειγμάτων «την ιστορία τους, τα χαρακτηριστικά τους... ή απλής αναδειξής τους» και «-των πολύ ή λιγότερο... μαρτυρίες»

- β) Πρώτα απ' όλα = αρχικά
Παράλληλα = ταυτόχρονα
Εξάλλου = άλλωστε

- B3.** α) εκτυλίσσεται = συντελείται
κατάλοιπα = απομεινάρια
επιδίωξη = στόχος
προσέγγισης = επαφής
ολοκληρωμένη = πλήρη

- β) αναπτυσσόταν ≠ περιοριζόταν
δράση ≠ απραξία
ερευνημένων ≠ ανεξερεύνητων
γνωρίζουμε ≠ αγνοούμε
ανάδειξης ≠ απόκρυψης

B4. α) Η διπλή παύλα λειτουργεί επεξηγηματικά καθώς διευκρινίζει το περιεχόμενο της λέξης «μνημείων».

β) Στο κείμενο κυριαρχεί το γ' πρόσωπο. Ο συγγραφέας με τη χρήση αυτού του προσώπου επιθυμεί να προσδώσει αντικειμενικότητα στο περιεχόμενο του μηνυματός του, το ίδιο το μήνυμα μεταφέρεται εναργέστερα στον αναγνώστη με αποτέλεσμα να γίνεται πειστικό. Το ύφος είναι επίσημο, απρόσωπο και σοβαρό.

Γ1.

Αγαπητοί συνδημότες και συνδημότητες,

Πρόλογος : Μία χαρακτηριστική έκφανση της πολύπλευρης κρίσης που κατατράχει την εποχή μας είναι και η κρίση πολιτιστικής ταυτότητας. Έχουμε, δηλαδή, σε μεγάλο βαθμό, απομακρυνθεί από την επαφή με το παρελθόν και τις ρίζες μας. Όμως, όπως έχει εύστοχα ειπωθεί : «Πεθαίνουν πάντοτε τα άρριζα έθνη και γρηγορότερα πεθαίνουν εκείνα που κόβουν από μόνα τους τις ρίζες τους». Γι' αυτό, συνιστά αδήριτη ανάγκη να επαναπροσδιορίσουμε τις σχέσεις μας με το παρελθόν και την πολιτιστική μας παρακαταθήκη.

Κυρίως θέμα

Α' ζητούμενο

- Η επαφή με τα μνημεία προσφέρει ζωντανή και βιωματική γνώση καθώς αποτελούν σχολεία μνήμης και πολιτισμού, μέσο συνάντησης του παρελθόντος με το παρόν, υπόμνηση της συμβολής προγόνων στην εξέλιξη του πολιτισμού.
- Συμβάλλει στο να διατηρηθεί ζωντανή η αρχιτεκτονική, η κουλτούρα, η αισθητική, οι θρησκευτικές αντιλήψεις και η φιλοσοφία κάθε λαού.
- Βοηθεί στην απόκτηση εθνικής αυτογνωσίας, εφόσον αποτελούν πηγές γνώσης και σοφίας, εφελτήρια προόδου, απaráμιλλα πρότυπα αισθητικής που ωθούν σε νέες δημιουργίες λειτουργώντας ως πηγή έμπνευσης.
- Λειτουργεί ως παράγοντας ενίσχυσης της εθνικής και πολιτιστικής συνείδησης και της ιστορικής μνήμης ενδυναμώνοντας τις αντιστάσεις στην απειλή της πολιτιστικής αλλοτρίωσης.
- Συντελεί στη διαμόρφωση ενός διαπολιτισμικού διαλόγου που προωθεί τη γόνιμη αλληλεπίδραση διαφορετικών λαών και πολιτισμών, συντελώντας στη διαμόρφωση μιας υγιούς εθνικής και οικουμενικής συνείδησης και αποτρέποντας από το στείο εθνικισμό αλλά και από τον απρόσωπο κοσμοπολιτισμό.
- Συνιστά τρόπο ανάδειξης των αξιών και καταβολών των Ευρωπαϊών πολιτών καθώς αναδεικνύει τις κοινές ρίζες του ευρωπαϊκού πολιτισμού και σφυρηλατεί την ευρωπαϊκή ταυτότητα.

Β' ζητούμενο

1. ΕΥΡΥ ΚΟΙΝΟ :

- Περιήγηση σε αρχαιολογικούς χώρους με την απαιτούμενη προεργασία, ώστε να είναι ουσιαστική η επαφή με τα μνημεία και οι πολίτες να αντιλαμβάνονται την αξία και το ιστορικό υπόβαθρο των αρχαιοτήτων.
- Διοργάνωση από την πολιτεία και τα Μ.Μ.Ε. πολιτιστικών δρώμενων, όπως συναυλιών και εκθέσεων έργων τέχνης, που θα αποτελούν ευκαιρία εξοικείωσης των πολιτών με τους χώρους και τα μνημεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Παροχή κινήτρων από τους υπεύθυνους των μουσείων για την δημιουργικότερη και συχνότερη επαφή του πολίτη με τους μουσειακούς χώρους και τα εκθέματά τους. Σε αυτήν την κατεύθυνση τα μουσεία θα πρέπει :
 - Να καθιερώσουν ημέρες ελεύθερης εισόδου ή μειωμένου εισιτηρίου.
 - Να αξιοποιούν την ψηφιακή τεχνολογία ώστε μέσω της εικονικής πραγματικότητας οι επισκέπτες να αποκτούν βιωματική επαφή με το παρελθόν

2. ΝΕΟΙ :

- Εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων που θα έχουν θεωρητικό αλλά και βιωματικό χαρακτήρα :
 - Οργάνωση επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους

- Ανάθεση σχετικών διαθεματικών εργασιών με αξιοποίηση του διαδικτύου
- Οργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών σε μνημεία, μουσεία ώστε οι νέοι να έλθουν σε επαφή με την πολιτιστική τους κληρονομιά.
- Αξιοποίηση των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που προωθούν την ανταλλαγή πολιτιστικών εμπειριών και συμβάλλουν στη γνωριμία με τον πολιτισμό των άλλων λαών.
- Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων και «αγώνων λόγου» σε χώρους που αναδεικνύουν οικουμενικές αξίες όπως η δημοκρατία, η ελευθερία και η αίσθηση της κοινότητας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με την επιχειρηματολογία που ανέπτυξα, ελπίζω να σας έπεισα για την αξία της επαφής με την πολιτιστική μας κληρονομιά και την αναγκαιότητα προστασίας και αξιοποίησής της. Έχουμε ως λαός μία πλούσια πολιτιστική παρακαταθήκη με ιερό χρέος να τη διαφυλάξουμε και να την αναδείξουμε, αντιστεκόμενη στον ολετήρα του πολιτιστικού εξανδραποδισμού. Παράλληλα, έχουμε ευθύνη να αναδείξουμε τη διαχρονική αξία της και τη συμβολή της στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτισμό. Γιατί κατά τη σοφή ρήση του Γ. Σεφέρη : «Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν, είναι σαν να σβήνεις και ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον».

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Σχολιασμός θεμάτων

Το δοθέν κείμενο κρίνεται βατό με ευδιάκριτα θεματικά στοιχεία και εύληπτο περιεχόμενο, χωρίς νοηματικές ασάφειες. Συνεπώς, η συγγραφή της περίληψης δε δημιουργούσε προβλήματα. Σχετικά με τις ασκήσεις τύπου Β αξιοσημείωτη είναι η απουσία της άσκησης τύπου β1 (ανάπτυξη χωρίου του κειμένου) και η αντικατάστασή της από την άσκηση τύπου «σωστό – λάθος». Οι λοιπές ασκήσεις δεν αξιοποιούν τη θεωρία της Γ΄ Λυκείου (τρόποι – μέσα πειθούς – συλλογισμοί – γραμματειακά είδη) και εμμένουν σε λεξιλογικά ζητούμενα. Η έκθεση έχει σαφή και ευδιάκριτα ζητούμενα που εναρμονίζονται με το δοθέν κείμενο και τον επετειακό χαρακτήρα της ημέρας (παγκόσμια ημέρα μουσείων).

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

**ΚΑΛΟΧΕΡΗΣ Μ. – ΚΑΤΡΑΚΗ Μ. – ΛΑΓΟΥΔΑΚΟΣ Π. – ΛΑΔΙΚΟΥ Β.
ΜΙΧΕΛΑΚΟΥ Π. - ΤΟΛΙΑ Π.**